

Svédország a gyógyszerész szemével

Hajónk tatján lecsukódik a kapu, mely néhány perce három szerelvényt nyit el, s lassan kihajózunk Trelleborgból. Előttünk jégtörő hajó vágja a Balti tenger teljesen befagyott vizét. Egy darabig még a fedélzeten élvezzük a sós tengerillatot, az elmaradózó világiótornyokat, s a hajónkat kísérő csúszkáló sirdyhadat, ám a 25 fokos hideg hamarosan bekényszeríti a kényelmes, meleg társalgóba.

Búcsúzunk a sok fjärden, sundet, sjön és holmen (öböl, csatorna, tó, sziget) országtól. Füllünkben cseng még a stockholmi Tyksa kyrkan (német templom) csodás hangjátéka, a Gamla Staden (övdös) szűk utcái képeztünkben keverednek a Fars-tai atomváros rész szupermodern épületeivel, látjuk még a Hötorget óriási forgalmát. Strindberg naturalista királydrámái, Rydberg versei jutnak eszünkbe, de ez emlékeztet arra is, hogy Nobel, Berzelius és Scheele hazájától is búcsúzunk.

Tizennégyezer lakosra egy gyógyszerértár

A svéd gyógyszerkutatásnak ma is komoly eredményei vannak. Löfgren (Lidocain), Grönwald és Ingelman (Dextrán) Jörge és iskolája (Heparin) tanúsítja, hogy svéd kollégáink méltóan nagynevezű elődeikhez. A svédországi gyógyszerüzemek ma kb. 3000 embert foglalkoztatnak. Gyárak közül a södertäljei Astra gyár a legjelentősebb. Az országban használatos gyógyszerek 80%-a hazai készítmény, a többit importálják, zömmel az USA-ból. Több száz amerikai készítmény található gyógyszerárakban, különösen a steroidok és az antibiotikumok.

A svéd királyság területén ma 500-nál több gyógyszerár működik, kb. 14 000 lakosra jut egy gyógyszerár. Gyógyszerár tulajdonos csak „regisztrált” gyógyszerész lehet, a gyógyszerári jog megtevésekor az orvosnak a pályázó korát és alkalmasságát is tekintetbe veszik. A tulajdonosoknak „jövendelmi minimum” van megállapítva. Bizonyos jövedelemhatár után progresszív adót kell fizetniük. Ezt az adót egy alapra fizetik be, melyből a gyógyszerészek nyugdíját, a munkabérek egy bizonyos százalékát, a központi laboratóriumot és adminisztratív kiadásokat fedeznek. Az alapra befizetett összeg nagysága egyúttal tájékoztatást nyújt a következő évi gyógyszergyártási tervhez is.

Gyógyszer-ellenőrző laboratóriumok

A gyógyszerári forgalom a vényre kiszolgáltatott gyógyszerek értéke az összforgalom 65%-át teszi ki, ebből csak 13%-a gyógyszerárban készített gyógyszer, a többi gyári készítmény. A „magisztrális” vények nagy részét börténygyógyászati készítmények képezik, bár a szemész és a gyermekgyógyászok is szívesen használják saját formulájukat. A gyógyszerárak ellenőrzését a Belügyminisztériumnak egy egészségügyi testület irányítja. E testület azonban csak elvi irányítást ad és rendelkezést hoz, a beruházásokat a Statens Farmaceutiska Laboratorium végzi (SFL).

Egy új készítmény törzskönyvezéséhez elsősorban az szükséges, hogy a forgalomba hozó hitelt érdemlően bizonyítsa a gyógyszer hatásos és egészségre ártalmatlan mivoltát. Ennek birtokában az SFL egyik speciális osztálya megfelelő intézkedések vizsgálatra kiadja a készítményeket, s kedvező vélemények esetén adja meg a forgalomba hozására az engedélyt. A gyógyszerekkel szemben igen magas követelményeket állítanak fel. A törzskönyvezett készítmények szá-

ma 3500-ra tehető. A gyógyszer ellenőrzése nagy gondossággal történik. A gyárak saját ellenőrző laboratóriumai mellett a gyógyszerárak nagy része is megteremtette a saját ellenőrzési rendszerét. A kisebb analitikai laboratóriumok mellett egy központi gyógyszerellenőrző laboratórium működik Stockholm-ban, az AKL. Ez első sorban a gyógyszerárakba kerülő alapanyagokat ellenőrzi, másrészt a gyógyszerárakban készült gyógyszereket vizsgálja, végül módszereket dolgoz ki kisebb analitikai laboratóriumok számára.

Egységes skandináv gyógyszerkönyv

A gyógyszerárak ellenőrzését csak gyógyszerészek végezhetik. Az AKL analitikai ellenőrzésén kívül az SFL-nek egy különleges analitikai részlege is ellenőrzi a gyógyszerárak gyógyszerkészítő tevékenységét. Szérumokat, vakcinákat, gamma-globulint nem az SFL, hanem az Allami Bakteriológiai Laboratorium vizsgálja, állatgyógyászati készítmények és gyógynövények nem kerülnek ellenőrzésre.

A gyógyszerárban használt alapanyagokat a Pharmacopea Suecica és egyéb hivatalos összefoglalók írják le. Minden egyéb készítmény csak az SFL engedélyével kerülhet forgalomba. A svéd gyógyszerkönyvet 1946-ban adták ki, 1958-ban egy Addendumát jelent meg. Erdemes törekvés az egységes skandináv gyógyszerkönyv létrehozása. A skandináv államok gyógyszerkönyvei ugyanis sok hasonlóságot mutatnak, s minthogy közöttük

útlevelel kényeszer nincs, felvetődött az *Eszaki Gyógyszerkönyv* (Pharmacopea Nordica) szerkesztésének gondolata. Egy közös bizottság 1948-ban meg is kezdte a munkát, a közös kiadvány megjelenését ez évre tervezik. A munkát egy-egy Stockholm-ban, Koppenhágában és Oslóban működő special laboratórium segíti elő.

Szabad orvosválasztás

Végezetül néhány szót a svéd betegbiztosítási rendszerről. A svédok jövedelmük egy részét szociális biztosításra fizetik be. Ez a kötelező és általános betegbiztosítás fedezi az orvosi kezelést és a kórházi ápolás költségeit. A különleges kívánságokkal fellelő beteg (külön szoba stb.) a járulékos költségek fizetésére van kötelezve. Az orvosválasztás szabad, a beteg a kifizetett honoráriumról nyugtát kap, ennek nagy hányadát a biztosítási alaptól megtérítik. A gyógyszerárak szabottak, a beteg az ár egy kis %-át fizeti, a többit a biztosítási alap. Életmentő gyógyszerek, inzulin, digitális készítmények, asztma elleni szerek teljes egészében az alapot terhelik. A kórházak nagy részét az állam vagy a helyi hatóságok tartják fenn.

Igy láttam Svédországot — a gyógyszerész szemével. Tudom, hogy távolról sem teljes a kép, azonban hacsak egy kis bepillantást is nyújtott az irás máris elérte a célját.

Készítély: Béla

József Attila a dogmatizmus ellen

Megjegyzés Péter László cikkéhez

Lapunk április 10-i számában megjelent Péter László, a Somogyi Könyvtár tudományos főmunkatársának hosszabb elemző írása „József Attila a dogmatizmus ellen” címmel. A szerző cikkében József Attila és a munkásszolgálat viszonyának ellentmondásait taglalta korabeli dokumentumok, a költő levelezése és egyéb írásai alapján.

Péter László cikkének alapfogolata, elvi koncepciója erősen vitatható. Megpróbálja a helyenként pontatlanul idézett dokumentumok alapján József Attilát — szembeállítva a költőt a KMP akkori politikai irányvonalával — megtenni a XX. kongresszus előhírnékének. Ez a koncepció történelmietlen, tartalmában pedig nélkülözi a tudományos hitelességet. S a történelmietlen szemlélet, a nem megalapozott koncepció következtében torzok, félreértések alapulnak, vagy félreérthetők a cikk szerzőjének következtetései, hangjukban sem eléggé meggondolt elvi megállapításai is.

Bár Péter László írásának helyet adtunk a lap hasábjain, szükségesnek látjuk itt leszögezni, hogy a cikk a szerző véleményét, ítéleteit tükrözi, amelyek közül többel nem tudunk egyetérteni.

Szerkesztőség

KÖNYVSZEMLE

Juhász Gyula összes művei I—III. kötet

Szegeden, a József Attila Tudományegyetemen rendezték sajtó alá Juhász Gyula összes művei kritikai kiadásának első három kötetét. Az Akadémiai Kiadó gondozásában e hónap elején megjelent kötetek tartalmazzák a nyolcvan évvel ezelőtt született költő összes verseit, csaknem kétezer költői alkotását, s közöttük 233 eddig teljesen ismeretlen, vagy még ki nem adott versét. A három kötet Péter Lászlónak, a Somogyi Könyvtár tudományos munkatársának és Illa Mihálynak, a Tudományegyetem tanársegédének szerkesztésében készült el. A következő időkben Juhász Gyula életművének más alkotásai is kiadásra kerülnek. Tervezi a kiadó a novellák, színdarabok, hírlapi cikkek, kritikák megjelentetését, naplójegyzeteket és levelek közzétételét.

Szauder József:

Ciprus és obeliszok

Megjelent Szauder Józsefnek, a Tudományegyetem Irodalomtörténeti Intézete igazgatójának Ciprus és obeliszok c. könyve. Előszavában, így vall: „Nem életrajzot, nem impresszionisztikus jegyzeteket vagy vallomásokat akartam írni, még kevésbé útnaplót: csak tárgyas esszéket — néha tanulmányzerűeket is — építészeti tervekről, városokról, s tájakról, melyeket láttam, melyekben gazdagon, bonyolultan is, de félreérthetetlenül, köbe-fába zártan nyilatkoztam, s nyilatkozik meg az emberi élet, főleg a múlt.” Legerősebben Itália vonzza: — olvashatjuk a könyv ismertetőjében — ifjúságától kezdve rajong műkinccsel, az olasz élet életszínvonaláért, perszós ritmusáért. Eszméinek jó része, mintegy fele Olaszországhoz kapcsolódik, további egynegyede csehországi utazások élményvilágát eleveníti meg, végül dél-franciaországi és lengyelországi utazásokról szólnak a kötet írásai. A könyvet színvonalasan illusztrálják Szauder József fényképfelvételei.

Méltón emlékezett nagy költőjére Szeged

Szeged április 7-én neves évfordulót ünnepelt: Juhász Gyula születésének 80., halálának 26. évfordulóját. A város igaz szeretettel igyekezett méltón megemlékezni nagy költőjéről. Somfai László író mondott rövid emlékbeszédet a költő szobránál, majd a Hazafias Nepfront, a Magyar Írók Szövetsége Dél-Magyarországi Csoportja és a Tiszatáj szerkesztősége helyezte el koszorút. Délután 3 órakor az Írószövetség helyiségében a kortársak találkoztak rendezték meg. Papp Lajos bevezetője és Péter László szavai után Juhász Margit és Juhász Endre, a költő testvérei, valamint dr. Vág Sándor, dr. Eisner Manó, dr. Sipo István, dr. Diósszilgyi Sámuel és Kelemen Ferenc, a költő barátai, kortársai mondták el legkedvesebb emlékeiket a mintegy két órás beszélgetés során.

Az ünnepségsorozat este 7 órakor a központi egyetem aulájában irodalmi esttel folytatódott, sajnos továbbra is meglehetősen gyér érdeklődés mellett. Az est Csikos Gábor szavaltával (Haza) kezdődött, majd dr. Madácsy László mondta el ünnepi beszédét. A beszéd felidézte Juhász Gyula pályafutását, a hivatásos Szegedhez való viszonyát, vidéki tanárságát, az újságírói, robotmunkát, az

Anna-szerelmet, a kor nagy társadalmi változásait és az irodalom reagálását, a költő és a forradalom viszonyát. Az érzelmetől telített ünnepi beszéd után Juhász Gyula versei következtek. Földi Teri és Csikos Gábor a Szegedi Nemzeti Színház művészei, valamint Bende Ildikó, Gergely Éva, Molnár Judit, Kontor László és Zódi Imre, a Fiatalok Irodalmi Színpadának tagjai a költő legszebb verseit szavalták. Kemény Kló, a Szegedi Nemzeti Színház művésze pedig megzenésített Juhász verseket énekelt. A műsort a Szakszervezetek Általános Munkaskörösének énekszáma zárta.

Az ünnepségsorozat este 7 órakor a központi egyetem aulájában irodalmi esttel folytatódott, sajnos továbbra is meglehetősen gyér érdeklődés mellett. Az est Csikos Gábor szavaltával (Haza) kezdődött, majd dr. Madácsy László mondta el ünnepi beszédét. A beszéd felidézte Juhász Gyula pályafutását, a hivatásos Szegedhez való viszonyát, vidéki tanárságát, az újságírói, robotmunkát, az

Baráti beszélgetés Juhász Gyula kortársainak találkozáján

Színházi jegyzetek

„Az ügynök halála” szegedi előadása

A Miller ma talán az egyik legnépszerűbb külföldi modern drámaíró nálunk. Az utóbbi években több pesti és vidéki színház mutatta be egy-egy darabját, s ezek a darabok mindenütt sikert arattak. Ez a sikeresorozat folytatódott Szegeden is. Az ügynök halála márc. 22-i bemutatójával.

A Miller a második nagy amerikai drámaíró generációjához tartozik.

Alkotásaira jellemző, hogy nem a szélsőséges esetek érdeklik, hanem az egyszerű, kisember problémái; azonban ezekben a látásmód hét-köznapos tragédiákban valami általánosot, szimbolikusot tud mondani.

Igy az ügynök halála hősné tragédiája sem pusztán egy kiöregedett ügynök sorsát példázza, akit a társadalom, miután kiszívta minden erejét, egyszerűen félredob; Willy Loman egyszerűsége a kiszolgáltatott, esendő kisember, aki értetlenül áll szemben a valóság biológiai és társadalmi adottságainak és törvényeinek kusza szövevényével, egyszerűen a realitással, amely úgy áll előtte, mint egy kiismerhetetlen ellenség.

Ez a tragédia az időben többszörösen összetett jelenik meg. A valóságos cselekmény klasszikusnak zart, az utolsó jelenetet leszámítva Willy Loman életének utolsó napját — estétől estéig — tárgyalja. Az időnek ezt a síkját át-meg átszövi a visszaemlékezés révén felidézett múlt. Miller nagy érdeme, hogy minden időváltás pszichológiailag és dramaturgiailag is indokolt és előkészített; a múlt magyarázza a jelen, serkenti a drámai kifejlést. Ben alakjában a reális múlt elemei a képzetet irreálisává tolnak át; Ben már nem is annyira az időből szól testvérehez, hanem az eszményi kép időtlenségéből. Bennek ez a jellege különösen a tragédia utolsó szakaszában bontakozik ki, amikor a halálra készülő Willy Loman maga is kezd lassan kiszakadni az időből. Az időnek ez a tudatosan kiépített váltakozása nem öncélú játék, indokoltá teszi egyrészt a mondánival, másrészt a hős pszichológiáját; az öregkori szamadás az életéről, és maga az a tény, hogy ez a forma megoldás valóságosban tükrözi gondolkozásunkat,

amelyben múlt, jelen, lehetőség formájában a jövő, vágyak és képzetek dialektikus egységet alkotnak.

A mű Komor István gondos rendezésében került színpadra. A rendező láthatóan igyekezett az író mondanivalóját maradéktalanul visszaadni és sikerült neki valóban feszült atmoszférát teremtenie. Talán csak egyszerűen egyszerű eszközeivel állítják elénk. Kormos Lajos Charleyja jó, csak mint ha a színész intellektuális fölénye kis zavart idézne nekünk; nem értjük Lomannek Charleyvel szemben érzett lenézését. Kovács János színészi egyéniségének egyáltalán nem felel meg ez a modern hangvételű szerep, minden igyekezete ellenére sem tud meggyőző alakítást nyújtani. A kisebb szerepekben is emlékeztetés volt a kitűnő Földi Teri, a szerepét elsőrangúan értelmező Kátay Endre, a tehetséges Csikos Gábor, Marosi Károly és Mészöly Júlia. A díszletek és a jelmezek, olyan egyszerű részletmegoldások ellenére is, mint pl. Ben megjelenítése, főleg esztétikai szempontból kívánni valót hagytak maguk után.

Az előadás a bemutatón sikert aratott. Reméljük, ez a siker arra készteti majd a színházat, hogy a jövőben még bátrabban forduljon a modern drámaírók al-kotásai felé.

Kanyó Zoltán

Hamletnek nincs igaza avagy a korszerű játéktípus hiánya

Evek óta sokat vitatkoznak Szegeden a színházról, különösen a prózai előadások színvonaláról.

A Hamletnek nincs igaza című darabot nem kiforratlan előadasként, jóval a bemutatón után láttam. Ami legelőször feltűnt, az a pongyola szövegmondás volt. De túl ezen! Érzésem szerint a széles gesztusokon és nagy hanggal operáló retorikus stílus, amit a főhőst alakító Csikos Gábor alkalmazott és amelynek hatása alól, sajnos, a darab többi szereplője sem tudta kivonni magát, már rég nem túlhaladott. A modern színjátszás mást követel. A korral a társadalommal együtt az emberek nagyot változtak. En hiszem, hogy a

ma emberének mélyebb és póztalanabbak az érzelmei, s ezek az érzések sokkal természetesebben, sokkal egyszerűbben nyilvánulnak meg. És ezt a színháznak is figyelembe kell vennie.

Egy előadás kapcsán elvi következtetéseket levonni merész tett. Bár, ami a stílus illati, hasonló jelenségeket nem volt nehéz észrevenni az Olympia, vagy az operettek előadásain sem. Láttunk már Szegeden jobb előadásokat. Épp ezért jogos az igény.

Modrabb színjátsást és teljesebb munkát vár színházától, kedvelt színészeitől a város lakossága.

Gáborosi Vass István